

Joseph Haydn

(1732 – 1809)

Május utolsó napján lesz másfél évszázada, hogy a napoleoni idők francia megszállása alatt élő Bécs utolsó útjára kísérte nagy halottját.

Haydn élete, munkássága túlnőtt az osztrák főváros keretein, értékeivel Pétervár, Párizs, London egyaránt dicsekedhet. Művészete időtálló kincs, egyetemes érték. S ez a legtöbb, amit zeneszerző, alkotó kívánhat, elérhet; népét szolgálva előmozdítani az emberi társadalom fejlődését. Haydn céltudatosan dolgozott azért, hogy az ember életébe örömet, lendületet, napfényt, reményt vigyen: „Amikor különféle akadályokkal küzdöttem, amikor testem-lelkem erői csüggedtek, és nehéz volt megkezdett utamon kitananom, egy érzés azt súgta nekem: oly kevés a boldog, megelégedett ember ezen a földön, gond és bánat kíséri az embert mindenütt. A te munkád — írja korára s önmagára vonatkoztatva élete vége felé — néha talán forrás lehet, amelyből a gondoktól gyötörtek néhány pillanatra pihenést és felüdülést merítenek. Hatalmas indító erő volt ez ahhoz, hogy tovább haladjak...”

Haydnnek az elmúlt százötven évben elhangzott minden alkotása, legyen az vonósnégyes, szimfónia, vagy egyéb mű, egy-egy árnyalattal szebbé, meghittebbé, gazdagabbá varázsolta hallgatójának az életét. Ezért a napfényért, ezért a derűért vagyunk ma elsősorban hálásak a nagy alkotó emlékének. De nem felejtjük el, hogy a rizsporozott paróka mögül nem a felszínes humor mosolygott, hanem kiegyensúlyozott, sok s nehéz problémán edződött optimizmus. Tökéletesen érthető, ha a Világ Béketanácsa az 1959-es Haydn-év keretében ki-

vánja népszerűsíteni alkotásait, ezzel is előmozdítva a béke ügyét.

Életének eseményei nem mutatnak vulkánikus kitöréseket, lobogó fellángolásokat. A szürke hétköznapi kemény küzdelmekről és jól megérdemelt győzelmekről tanúskodnak.

A rohraui bognármester egyszerű falusi házából az oxfordi egyetem díszdoktorává avatásáig nagyon hosszú volt az út, s ennek a csúcshoz minden emelkedőjéért meg kellett dolgoznia. Kisgyermek még, amikor idegenbe kerül; eltartójánál, egy zeneértő rokonnál több a verés, mint a koszt, amint tréfián megjegyzi később. Aztán kórustag lesz. A viszonylag csendes évek tanulással telnek, de már ekkor is jórészt önmagának kell rájőnnie mindarra, amivel gyarápíthatja tudását. „Igazi mesterem voltaképp nem is volt, mindenben magával a gyakorlattal kezdtem” — írja önéletrajzában.

Egy nap ennek is vége szakad. Hangja változása miatt kiteszik az utcára. Nyolc kinos-keserves esztendő következik — nyomorúságos tengődésben. Minden nehézség ellenére azonban tanul. „Sohsem szereztem volna meg a szükséges ismereteket, ha zeneszerzői buzgalmam nem tartott volna ébren éjszakákon át...” Lasan révbé jut. A 18. század szokásainak megfelelően főúri udvarhoz köti le magát: Morzin gróf karmestere lesz s itt írja első szimfóniáit. A zenekart azonban csakhamar felosztatják. Innen az Eszterházy-udvarba kerül s élete végéig itt teljesít szolgálatot. Itt bontakozik ki egyénisége, munkásságának két főterülete: a szimfónia és kamarazene.

A szimfónia az ő tevékenysége révén jut el az alkalmi, többé-kevésbé

szórakoztató zene színvonaláról a klasszikus magaslat első csúcsaira (Búcsú-, Gyermekek-, Vadász-, Medve-, Óra-, Katona-, Oxfordi-, Dobütés-, Ustdobpergés-szimfónia stb.). A vonósnégyes kialakítása szintén az ő nevéhez kapcsolódik; korábbi időből mindössze kísérletekről tudunk. Szimfóniáinak stílus-eredményeit, programszerűségét átviszi ennek a műfajnak területére is (Lovas-, Napfelkelte-, Béka-, Madár-vonósnégyes stb.).

Végül két oratóriumban (Teremtés, Évszakok) foglalja össze egyéni fejlődését, természetszeretét, az ember nagyráhivatottságát, önmagára s a közösségre találás örömeit.

Szenvedélyes autodidakta mivolta egész életén át végigkíséri s a maga módján, mint őszhajú, európaszerte ismert művész sem szégyelli tanulni nagy elődeitől; Händel oratóriumainak előadásai nyomot hagytak az ő műveiben is. Nem szégyell tanulni a fiatalabb kortárstól, Mozarttól sem, ha történetesen bizonyos területen általa még fel nem fedezett szépségeik jut el.

Művészetében a délnémet, osztrák népzene a klasszikus zenei nyelvezet egyik lényeges alkotóelemévé vált. Egyszerűségének, közvetlenségének, természetességének, népszerűségének alapja az osztrák falu, az osztrák külváros dallamvilágával való kapcsolata. Itt-ott a korabeli magyar (verbunkos) zene is nyomot hagyott hangszeres munkáiban (Alla Turca, Rondo all'Ongarese stb.).

Nem ünnepelhetnők méltóbban halálának 150. évfordulóját, a Haydn-évet, mint alkotásainak minél szélesebb körben való népszerűsítésével.

BENKŐ ANDRÁS

Haydn

Uj-jongj, ör-vendj, szép ö-röm - mel ün - ne-pelj, uj-jongj, ör-vendj, oly é - des az é - let!

Uj-jongj, ör-vendj, szép ö-röm - mel ün - ne-pelj, ör-vendj, oly é - des az é - let, oly

é - des az é - let, oly szép, oly é - des az é - let, oly - szép az é - let, uj-jongj hát, oly é - des az é - let.

Tartalom

Győzelmes májusok (vezércikk)	1
A Győzelem Napja	2
A szocialista építés újabb sikereiért	3
Köszöntsük hazafias tettekkel felszabadulásunk 15. évfordulóját	4
BARABÁS SÁNDOR: Barátságban, egyelértésben	5
ERDŐS ISTVAN: A gazdasági munka színvonalára!	6
HAJDU ZOLTAN: Gyermekek (vers)	8
BARA BALINT: Két szakmai kör	9
HAJDU ZOLTAN: A Párt (vers)	10
H. A.: Legyen közkinccs a vers!	10
TVARDOVSZKIJ: Útban Berlin felé (vers)	11
D. I.: Nicolae Grigorescu festményei az 1877—78-as függetlenségi háborúról	12
S. I.: Így köszöntünk, Fesztivál!	14
SCSIPACSOV: A pártbizottságban (vers)	15
BARABÁSI ERZSÉBET: Portya a művelődési otthonokban	15
HUNYADI ANDRÁS: Napirenden a szakmai színvonal emelése	17
KUKTA GYÖRGY: Mit tesz a váradi Allami Színház és Allami Bábszínház a mű- kedvelő színjátszók és bábosok támogatásáért?	18
MOGYOROSI GYÖZÖ: Jegyzetek egy rajoni versenyszakaszról	19
HORVÁTH IMRE: A béke érdekében (vers)	19
IMPLON IRÉN: A falu hangja	20
SOMBORI SÁNDOR: Az Allami Székely Népi Együttes vendégjátéka után	21
TÖRÖK SÁNDOR: Keltős ünnep	21
LÓZSÁDI SÁNDOR: Könyvek nyomában	22
S. BALINT IMRE: Mit tanultak a versenyen?	23
MATHÉ BRIGITTA: Gondoskodjunk a gyermekek műsoranyagáról is!	23
Kína új tömegművészete: a falfestés	24
SZASZ MÁRTON: Három tanfolyam	25
BARTHA JÁNOS: Mozikaravánok felelőssége	25
B. E.: Teret hódít a rigmusbrigád	26
Két sikerült előadás. (A „Kalapács” szövetkezet brigádműsorából és a „Vasas” szö- vetkezet műsorából)	27
SZIKLAI—WINKLER: A munka dala (kórusmű)	31
SZOLLÓSI JÁNOS: A táncművelés múltja és jövője	32
NIKOLAJ USAKOV: Tavasz dai (vers)	33
BENKÓ ANDRÁS: Joseph Haydn (megemlékezés)	34
ZOLTAN ALADÁR: Szentgericei jegyzetek	35
SZEMLER FERENC: Munkáslányok (vers)	36
SZENIK ILONA: Kisvárosok zenei élete: Szamosújvár	37
RADULY ENDRE: Beszéljünk helyesen	38
BARDOS LAJOS: Bogojai táncdalok (kórusmű)	39
Épül, szépül Bukarest	42
KÁROLY SÁNDOR: Égből pottyant vendég (színjáték)	43
SZTYEPÁN SCSIPACSOV: Győzelem (vers)	54
OSANYIN—TULIKOV: Jöjj velünk, ifjúság! (kórusmű)	55
MARCELLO VENTURI: Felejthetetlen nyár	57
ALEKSZEJ TOLSZTOJ: Orosz jellem (elbeszélés)	59
Cimbora	62
Fejtörő	63

A címlapon: FREYBERG GYÖRGY rajza: Május 1. A borító két belső oldalán:
MAJAKOVSKIJ: Május 1 (vers), Új festőtehetségek és Zöld erdőben zöld
mezőben rovatunk

SZERKESZTŐSÉG:
Ministerul Culturii
Redacția: MŰVELŐDÉS
București, Piața Scînteii 1 et. II.
Raionul Stalin
Távbeszélő: 17-10-23

A MŰVELŐDÉSRE
előfizetést elfogadnak
az
összes postahivatalok
és postakézbesítők

Egyes szám ára 2.75
Félévre 16.50
Egész évre 33.—